

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-12-18Diarienummer
RUN 414-2025
Er referens
LI2025/01620Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034

Region Västerbotten tackar för möjligheten att lämna synpunkter på remissen över EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028-2034. Region Västerbottens remissvar berör enbart följande förslag till förordningar:

- *Förslag om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet (COM (2025) 565).*
- *Förslag om inrättande av Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden (COM/2025/552).*
- *Förslag om inrättande av Europeiska socialfonden som en del av den nationella och regionala partnerskapsplanen (COM (2025) 558).*

Region Västerbottens synpunkter i sammanfattning

Region Västerbotten ser positivt på förordningarnas ansats att stärka samordningen mellan olika fonder och uppskattar förslaget om ett gemensamt regelverk. Regionen anser också att det finns fördelar med att minska antalet förvaltande myndigheter. Genom att samla fonderna hos färre myndigheter förbättras möjligheterna till effektiv samordning och ökade synergier mellan olika fonder och program.

Region Västerbotten uttrycker dock stark oro för införandet av nationella kuvert enligt förslag. Förslaget riskerar att urholka sammanhållningspolitikens grundläggande principer om lokalt och regionalt inflytande och flernivåstyre. Därför är det av största vikt att i förordningstext säkerställa partnerskapsprincipen, den lokala och regionala nivåns reella inflytande i utformning och genomförande av sammanhållningspolitiken.

Ett ändamålsenligt och effektivt genomförande av sammanhållningspolitiken kräver därtill en platsbaserad utgångspunkt. Region Västerbotten förordar obligatoriska regionala och territoriella kapitel i de Nationella regionala partnerskapsplanerna (NRPP), lämpligen på NUTS 2 nivå.

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-12-18Diarienummer
RUN 414-2025
Er referens
LI2025/01620

Regionala och territoriella kapitel säkerställer sammanhållningspolitikens ändamålsenlighet på lokal och regional nivå och tar tillvara regionalt utvecklingsansvarigas (RUA) samlade kompetens i utformning och genomförande av programmen.

Region Västerbotten ser kritiskt på avsaknaden av gleshetsallokering till *Northern sparsely populated areas*, (NSPA). Gleshetsallokeringen är avgörande för att norra Sverige, till förmån för hela EU, ska kunna dra fördel av sina naturresurser, innovationskraft och möjligheter inom den gröna ekonomin. Behovet av särskilt stöd till NSPA-specifika utmaningar via sammanhållningspolitiken pekas ut även i OECD-rapporten *Navigating Global Transitions in European Arctic Regions*.

Sedan Finland och Sverige gick med i EU har de nordliga regionerna haft en särställning i EU:s lagstiftning rörande regler för statsstöd och fördelningsnycklar för EU:s struktur- och investeringsfonder. Baserat på anslutningsfördraget för Sverige och Finland och det särskilda statuset för de mycket glest befolkade områdena förhandlades en extra allokering av medel för NSPA-regionen fram.

Det särskilda ekonomiska stödet, gleshetsallokeringen, till de nordliga regionerna med långa avstånd, kallt klimat, låg befolkningstäthet och en åldrande befolkning bidrar till att överbrygga extra kostnader för att tillhandahålla en god välfärd, service och tillgänglighet till infrastruktur.

Vidare råder det oklarheter kring hur Sveriges nationella och regionala partnerskapsplan ska utformas, både struktur och innehåll är avgörande för hur samarbetet och genomförandet faktiskt kommer att ske. Det finns flera aspekter där den nationella nivån behöver ge tydligare besked, bland annat:

- Vilken process ska användas för att ta fram planen?
- Hur och i vilken omfattning kommer regionerna att bli delaktiga?
- På vilken nivå kommer partnerskapen att etableras?

Det är också av stor betydelse att säkerställa en tydlig koppling mellan utformningen av de föreslagna förordningarna, prestationsram och ett nytt ramverk för uppföljning av budgetutgifter och genomförande. Dessa kan inte ses som separata delar utan att de, trots goda intentioner, riskerar en kumulativ negativ effekt i genomförandet av sammanhållningspolitiken som blir svår att påverka längre fram i processen.

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-12-18Diarienummer
RUN 414-2025
Er referens
LI2025/01620

Förslag om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välstånd och säkerhet (COM (2025) 565).

Regional förankring och plastbaserad utgångspunkt

Regionerna i Sverige har enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar det huvudsakliga ansvaret för att samordna de regionala utvecklingsinsatserna i sina respektive geografier och ska bära den demokratiska förankringen. Även för EU:s långsiktiga legitimitet bör regional och lokal nivå ha en central och tydlig roll i genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik inklusive utformning av NRPP.

Därför är det viktigt att det klargörs på vilket sätt de nationella regionala partnerskapsplanerna (NRPP) ska struktureras och omsättas i praktiken, samt vilken nivå som ansvarar för deras genomförande. Det är också oklart hur Sverige ska kunna koppla insatserna i planerna till de landspecifika rekommendationerna, varav exempelvis en icke-fungerande bostadsmarknad och hushållens höga skuldsättning är svåra att adresseras i NRPP. Region Västerbotten anser att:

- programmering, genomförande och uppföljning av NRP-planerna bör ske på regional nivå med lokal och regional förankring.
- det bör vara ett krav att regioner inkluderas i framtagandet av NRP-planerna för att säkerställa att satsningarna blir träffsäkra och anpassade efter de lokala och regionala behoven.
- Regionala och territoriella kapitel i de nationella och regionala planerna ska vara obligatoriska.
- Partnerskap bör tillsättas på regional nivå så att insatserna kan utgå från och möta behoven i den aktuella geografin.

Intentionerna med en prestationsbaserad modell för uppföljning är goda, men det är av största vikt att regelverken för EU:s fonder och nationell medfinansiering är förenliga. I annat fall riskerar projektägare att hamna i en situation där de måste förhålla sig till motstridiga krav, där EU-medel baseras på resultat och nationella medel på kostnader. Om utbetalningar villkoras av måluppfyllelse, bör den ekonomiska risken för detta förläggas på program- eller nationell nivå, annars finns en risk att mindre aktörer avstår från att söka stöd. Vidare är det problematiskt att föreslagna indikatorer enbart speglar nationell nivå.

- Region Västerbotten ser ett stort behov av att regionerna ges möjlighet att medverka i utformningen av relevanta indikatorer utifrån lokala och regionala förutsättningar, så att prestation och resultat kan bedömas i sin rätta kontext.

För Norra Sverige är de tidigare öronmärkta medel för de nordliga glesbefolkade områdena (NSPA) avgörande för att fortsätta hantera särskilda utmaningar såsom gles befolkning, långa

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-12-18Diarienummer
RUN 414-2025
Er referens
LI2025/01620

avstånd till större marknader, små lokala skattebaser och begränsade ekonomiska resurser. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget och norra Sveriges strategiska position i det europeiska Arktis, är det än viktigare att kunna genomföra investeringar i infrastruktur, näringsliv och samhälle så att norra Sverige kan fortsätta utvecklas till gagn för hela EU.

- Region Västerbotten vill i kommande långtidsbudget se öronmärkta medel för de nordliga glesbefolkade regionerna med stöd från artikel 174 i Lissabonfördraget och protokoll 6 i Sveriges anslutningsfördrag, som båda erkänner regionens unika strukturella utmaningar.

Förslaget saknar skrivningar om regionala styrkeområden. Med smart specialisering som verktyg kan lokala samhällen långsiktigt investera i ökad konkurrenskraft samtidigt som smart specialisering har goda förutsättningar att skapa synergier mellan EU:s budgetpelare 1 och 2 och på det sättet leda till genomgående stärkta värdekedjor. Region Västerbotten anser därför att smart specialisering fortsatt bör samordna satsningar på innovation och konkurrenskraft och utformas av regionalt utvecklingsansvariga aktörer.

Övriga synpunkter

För närvarande finns en diskrepans mellan regelverken vad gäller vilka åtgärder som är stödberättigade inom *Europeiska regionala utvecklingsfonden* (ERUF), *Europeiska socialfonden* (ESF) samt *Interreg* och den nationella förordningen (2003:596) om stöd till projektverksamhet inom regional utvecklingspolitik. Denna diskrepans utgör ett påtagligt hinder för länets utveckling samt för en effektiv implementering av den regionala utvecklingspolitiken. Det föreslagna regelverket vilar dessutom på en prestationsbaserad modell för genomförandet av program och fonder medan nationell medfinansiering baseras på faktiska kostnader.

- Region Västerbotten menar att det är av största vikt att regelverken för EU:s fonder och den nationella medfinansieringen anpassas sinsemellan.

Region Västerbotten anser att ett flexibilitetsbelopp på 25 procent är alltför högt (Artikel 14). En lägre procentsats skulle i stället möjliggöra en mer ändamålsenlig allokering av resurser till respektive NUTS2-region. Vidare anses att de föreslagna kriterierna för när och hur flexibilitetsbeloppet ska aktiveras är otillräckligt definierade, vilket riskerar att leda till bristande transparens, svagare ansvarstagande samt ökad oförutsägbarhet för regionala aktörer.

- Region Västerbotten anser att flexibilitetsbeloppet ska minskas till maximalt 10 procent och att kriterierna för när och hur flexibilitetsbeloppet ska aktiveras förtydligas.

Den föreslagna regeln om N+10 månader (Artikel 15) bedöms otydlig. En sådan tidsbegränsning riskerar att skapa hinder för långsiktiga och kvalitativa investeringar samt för projekt med en innovativ och utforskande ansats. Dessutom innebär kravet på att utbetalningar endast sker om

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-12-18Diarienummer
RUN 414-2025
Er referens
LI2025/01620

förutbestämda mål uppnås en betydande risk, särskilt för mindre aktörer. Detta skulle missgynna framför allt de glest befolkade regioner såsom i Västerbotten där mindre aktörer utgör ryggraden i det regionala utvecklingsarbetet. Denna risk bör ligga på program- eller nationell nivå. Det går inte heller att bortse från risken att pengar i program dras tillbaka och går förlorade i övergångsperioden mellan kommande och nuvarande programperiod.

- Region Västerbotten vill att förslaget omarbetas med en realistisk ram för genomförande som möjliggör långsiktiga investeringar i linje med sammanhållningspolitikens grundläggande principer.

Region Västerbotten anser att den föreslagna nationella medfinansieringsnivån för mer utvecklade regioner (Artikel 20) är för hög. Det regionala anslag 1:1 och kommunala medel, som till stor del medfinansierar EU-programmen, behöver räcka till fler projekt. En allt för hög nationell bidragsnivå riskerar även att skapa inlåsnings effekter för EU-medlen om den nationella medfinansieringen inte räcker till. Därför vill Region Västerbotten

- att andelen EU-finansiering för projekt i mer utvecklade regioner höjs till 50 %. På så sätt skulle den nationella medfinansieringen kunna begränsas till maximalt 50 %, vilket skulle minska trycket på anslag 1:1, ge utrymme för att bevilja stöd till fler projekt och minska risken för inlåsnings effekter. Nuvarande nivå med en stödandel på 40 % från EU kommer kräva en ökning av regionernas 1:1 anslag vilket bör tas höjd för i statsbudgeten.

Förslag om inrättande av Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden (COM/2025/552)

Interreg-programmen är viktiga verktyg för fördjupat gränsöverskridande samarbete mellan regioner i EU. Genom möjligheten att hantera gemensamma utmaningar och tillvarata styrkor över landsgränser skapas strategiska partnerskap, hållbar tillväxt samt social sammanhållning vilket långsiktigt gynnar gränsregionalt, transnationellt och interregionalt samarbete bortom enskilda projekt.

Region Västerbotten uttrycker dock oro för hur de kommande Interreg-programmen ska förankras regionalt. De föreslagna förordningarna ger nya möjligheter till insatser, men kan samtidigt innebära att platsbaserad utveckling får ge vika för nationella och sektoriella prioriteringar. Dessutom riskerar stora geografiska områden inom vissa kapitel att försämrade möjligheterna till funktionella samarbeten över gränser. Därför vill Region Västerbotten ha klarhet i hur regionerna involveras i planering och genomförande av Interreg-kapiteln.

De nya möjligheterna bör inte heller försvåra regional förankring genom det föreslagna fragmentiserande uppföljningssystemet och indikatorer i *Prestationsramen* samtidigt som det bör

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-12-18Diarienummer
RUN 414-2025
Er referens
LI2025/01620

förtydligas vilka former av stöd som kommer att tillämpas (jmf art 53 i CPR) i relation till projekten. Därför föreslår Region Västerbotten att regionala förutsättningar är utgångspunkt för prestationsramverket och det uppföljande budget- samt genomföranderamverket.

Därtill tyder de föreslagna förordningarna på att hela regelverket för Interreg inte väntas vara färdigt vid programperiodens start, eftersom Interreg-planen fastställs genom implementerande akter först när alla kapitel är klara. Eftersom effekterna av detta är otydliga vill Region Västerbotten ha ett förtydligande om hur det framtida regelverket är tänkt att fungera.

Region Västerbotten anser också att geografin för Interreg Aurora behöver ses över och gränsregionalt samarbete prioriteras inom ramen för det. Kvarkenregionen föreslås få ett eget kapitel inom den gemensamma Interreg-planen.

Förslag om inrättande av Europeiska socialfonden som en del av den nationella och regionala partnerskapsplanen (COM (2025) 558)

En fungerande arbetsmarknad är avgörande för positiv samhällsutveckling i Västerbotten. Den stora efterfrågan på kompetens, tillsammans med den låga arbetslösheten, gör att åtgärder som enbart fokuserar på att inkludera personer utanför arbetsmarknaden eller att vidareutbilda redan anställda inte räcker till. För att främja hållbar tillväxt och konkurrenskraft i norra Sverige, särskilt utifrån de pågående etableringarna och investeringarna, behöver tillgång till kompetens möta behoven på arbetsmarknaden och förutsätter att individ, organisation och struktur kopplas samman på regional nivå. För att möta arbetsmarknadens behov måste arbetet för att attrahera en mångfald av individer att flytta till, bosätta sig i och ha sysselsättning i Västerbotten och norra Sverige stärkas.

- Region Västerbotten efterfrågar därför kapacitetsförstärkning av lokala och regionala strukturer och möjlighet till strategiska samverkansprojekt för stärkt kompetensförsörjning inom ramen för Europeiska socialfonden (ESF).

Behovet av regionalt och lokalt perspektiv på demografiska utmaningar medför att det bör bli obligatoriskt att i särskilda kapitel i de nationella och regionala partnerskapsplanerna adressera demografiska utmaningar.

Region Västerbotten understryker återigen vikten av regionala/territoriella kapitel, då de demografiska utmaningarna ser olika ut för landets olika regioner.

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-12-18Diarienummer
RUN 414-2025
Er referens
LI2025/01620

Avslutande reflektioner

Västerbotten har tack vare platsbaserat EU-stöd och investeringsmöjligheter skapat samhällsnytta och åstadkommit betydande utveckling inom en rad områden. Mindre organisationer, kommuner och aktörer med liten institutionell kapacitet har getts incitament att samverka och ta sig an gemensamma utmaningar samtidigt som EU:s legitimitet på lokal och regional nivå stärkts. Region Västerbotten hoppas på att sammanhållningspolitiken även efter 2027 bygger på de grundläggande principerna om lokalt och regionalt inflytande samt en platsbaserad utgångspunkt.

Region Västerbotten uttrycker dock stark oro för att utebliven lokal och regional förankring i utformning och genomförande av kommande sammanhållningspolitik riskerar att sudda ut mycket av den utveckling som åstadkommits tidigare. Utebliva regionala kapitel äventyrar effektiviteten i genomförandet av sammanhållningspolitiken, regional anpassning och slutligen EU:s legitimitet.

Bilaga 1. EU:s sammanhållningspolitik i norra Sverige: En rapport om skapade mervärden

Beslut i detta ärende har fattats genom ordförandebeslut den 18 december 2025.

*Richard Carstedt (S)
Ordförande regionala utvecklingsnämnden*

Europaforum Norra Sveriges syn på EU-kommissionens förslag till en övergripande EU-fond under delad förvaltning

Europaforum Norra Sverige (EFNS) är ett nätverk för politiker på lokal och regional nivå från Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland. EFNS är en mötesplats och kunskapsarena där EU:s politik analyseras och diskuteras i de avseenden där den berör norra Sverige. EFNS bevakar Europafrågor för att påverka EU:s lagstiftning, EU:s strategier och handlingsprogram samt EU:s budget. Syftet med EFNS är att tillvara ta norra Sveriges intressen både på den europeiska arenan och i förhållanden till den nationella nivån i frågor med ett tydligt europeiskt perspektiv.

- **EFNS välkomnar** ansträngningarna till att förbättra koordineringen mellan olika fonder och förslaget om ett gemensamt regelverk, **men är djupt oroade** över förslaget om att inrätta en plan per land. EFNS ser en tydlig risk att detta kommer innebära en begränsning av lokalt och regionalt inflytande och en undanträngning av nödvändig finansiering för regional utveckling, till förmån för kortsiktiga nationella politiska mål som inte tar hänsyn till regionala och inomregionala skillnader.
- **EFNS**, i likhet med den svenska regeringen, **ser kritiskt på** avsaknaden av öronmärkta medel för de nordliga glesbefolkade områdena (NSPA). EFNS understryker vikten av dessa medel för att hantera norra Sveriges särskilda utmaningar såsom gles befolkning, långa avstånd till större marknader, små lokala skattebaser och begränsade ekonomiska resurser. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget och norra Sveriges strategiska position i det europeiska Arktis, är livskraftiga samhällen i Europas periferi en fråga om säkerhet av betydelse för hela EU.
- **EFNS anser** att regionala och territoriella kapitel i de nationella och regionala planerna ska vara obligatoriska. Med endast sektoriella kapitel riskerar sammanhållningspolitikens kärnprinciper – en platsbaserad utgångspunkt, partnerskapsprincipen och flernivåstyrning – att gå förlorade. EFNS **efterfrågar** även starkare garantier för ett genuint genomförande av partnerskapen, så att insatserna blir ändamålsenliga och kan möta regionala och lokala utmaningar. Detta genom trepartspartnerskap, där regional nivå ingår tillsammans med nationell- och EU-nivå, istället för att nationell nivå för en dialog med regionerna och EU var för sig.
- **EFNS stödjer** ambitionen om en enklare och mer resultatbaserad finansiering, men vill samtidigt betona vikten av att små aktörer och innovativa projekt inte missgynnas. För dessa

kan ett förenklat förfarande vara nödvändigt, där fokus ligger på resultat snarare än strikt prestationsbaserade mått. Det är också viktigt att det finns möjligheter till alternativa finansieringsformer som tar hänsyn till lokala förutsättningar, exempelvis kostnadsnivåer i glesbygd, samt att en långsiktig ansats bibehålls för att hantera strukturella utmaningar.

- **EFNS understryker** att konkurrenskraft bäst uppnås genom ett nerifrån-och-upp-perspektiv, där lokala samhällen kan bygga vidare på sina styrkor och investera i långsiktigt kapacitetsbyggande, innovation och förnyelse, i linje med EU:s övergripande prioriteringar för konkurrenskraft. Regionala strategier för smart specialisering (S3) bör fortsatt utgöra ett centralt verktyg för att säkerställa effektiva åtgärder som tillvaratar regionernas komparativa fördelar och stödjer kapacitetsbyggande för att frigöra utvecklingspotential.
- **EFNS stödjer** ambitionerna om att reformer ska komplettera investeringar. För att effektivt möta strukturella hinder för tillväxt och utveckling behöver reformerna utformas med hänsyn till lokala och regionala förutsättningar. EFNS **betonar** vikten av en nära dialog med lokal och regional nivå och lyfter fram regionala strategier för smart specialisering samt OECD:s studie av NSPA-regionerna som relevanta underlag i utformningen.
- **EFNS framhåller** att sammanhållningspolitiken ger kraft och incitament för norra Sverige att fortsätta utvecklas till gagn för hela EU. Stödet från EU har varit avgörande för att utveckla norra Sveriges ekonomiska struktur, stärka lokala samhällen och öka innovationsförmågan samtidigt som investeringarna bidragit till att stödja EU:s gemensamma prioriteringar. Ett genomförande av EU:s sammanhållningspolitik som liknar Faciliteten för återhämtning och resiliens skulle riskera att missa den potential som finns på lokal- och regional nivå.
- **EFNS anser att** ur ett demokratiskt perspektiv och för EU:s långsiktiga legitimitet är det av yttersta vikt att lokal och regional nivå fortsätter att vara en av huvudaktörerna i utformandet av sammanhållningspolitiken. Det nuvarande systemet är inte utan brister, men det utgör en grundpelare som för EU närmare dess invånare. Det gör även att lokala och regionala aktörer inte bara blir utförare av EU-politiken, utan även medskapare, som aktivt är engagerade i att skapa och legitimera det europeiska projektet.

BAKGRUND

Sammanhållningspolitiken är EU:s främsta investeringsverktyg för att stimulera ekonomisk tillväxt och sysselsättning på lokal och regional nivå och spelar en central roll i att främja ekonomisk integration på EU:s inre marknad. Det förändrade geopolitiska läget, till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, har visat hur viktigt det är med livskraftiga lokalsamhällen som kan stå emot externa chocker samt ett Europa som håller samman. EU:s sammanhållningspolitik utgör i detta avseende ett centralt verktyg för att stärka regionernas ekonomiska strukturer, kapaciteten och innovationsförmågan hos företag och offentlig sektor, samtidigt som det bidrar till EU:s gemensamma prioriteringar.

Säkerhetsläget har satt norra Sverige i ett nytt, strategiskt fokus, där regionens position i det europeiska Arktis – en globalt betydelsefull gränsregion – förstärker dess geopolitiska betydelse. Samtidigt är regionen viktig utifrån EU:s satsningar på grön industriell omställning och det framtida behovet av kritiska råvaror. Den nya situationen kräver en fortsatt stark sammanhållningspolitik som förbättrar människors möjligheter att leva, bo och arbeta i norra Sverige. Detta är viktigt inte bara ur ekonomisk synpunkt utan även en avgörande förutsättning för en säkrare och uthålligare region i en alltmer instabil omvärld.

Antagen av Europaforum Norra Sverige 8 oktober, 2025

Jonas Andersson (S),
ordförande, EFNS
Region Jämtland
Härjedalen

Åsa Ågren Wikström (M)
Vice ordförande EFNS
Region Västerbotten

Anders Öberg (S)
Region Norrbotten

Jonny Lundin (C)
Region Västernorrland

Johan Loock (M) Region
Jämtland Härjedalen

Rickard Carstedt (S)
Region Västerbotten

Carina Sammeli (S)
Norrbottens kommuner

Dan Rasmusson (SD)
Region Västernorrland

Daniel Danielsson (C)
Kommunförbundet
Jämtland Härjedalen

Ann Åström (S)
Region Västerbotten

Isak Utsi (S)
Norrbottens kommuner

Erik Lövgren (S)
Kommunförbundet
Västernorrland

**Lars-Gunnar
Nordlander (S)**
Kommunförbundet
Jämtland Härjedalen